

**Проблеми та перспективи
кредитування банком фізичних осіб**

Тарасевич Н.В.

кандидат економічних наук

доцент кафедри банківської справи

Одеського національного економічного університету

Мазуренко К.Е.

студентка 6 курсу кредитно-економічного факультету

Одеського національного економічного університету

Стаття присвячена актуальним питанням процесу кредитування фізичних осіб. Проаналізовано структуру та динаміку кредитування населення за матеріалами конкретного банку. Розглянуто якість кредитного портфелю банку та стан його проблемної заборгованості. Досліджено проблеми та недоліки організації кредитного процесу банку. Окреслено напрямки стабілізації банківського кредитування фізичних осіб.

Ключові слова: кредитування фізичних осіб, кредитний процес, споживчий кредит, кредитний портфель, кредитоспроможність.

**Тарасевич Н.В., Мазуренко К.Э. ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ
КРЕДИТОВАНИЯ БАНКОМ ФИЗИЧЕСКИХ ЛИЦ**

Статья посвящена актуальным вопросам процесса кредитования физических лиц. Проанализированы структура и динамика кредитования населения по материалам конкретного банка. Рассмотрены качество кредитного портфеля банка и состояние его проблемной задолженности. Исследованы проблемы и недостатки организации кредитного процесса банка. Определены направления стабилизации банковского кредитования физических лиц.

Ключевые слова: кредитование физических лиц, кредитный процесс, потребительский кредит, кредитный портфель, кредитоспособность.

Tarasevych N.V, Mazurenko K.E. PROBLEMS AND PROSPECTS OF RETAIL LENDING BANKS

The article is devoted to topical issues of the process of lending to individuals. The structure and dynamics of lending to the population based on the materials of a specific bank are analyzed. The quality of the loan portfolio of the bank and the state of its troubled debts are considered. The problems and disadvantages of the organization of the bank's credit process are investigated. The directions of stabilization of bank lending to individuals have been determined.

Key words: lending to individuals, credit process, consumer credit, loan portfolio, creditworthiness.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сегмент кредитування фізичних осіб у сучасних умовах є одним з найбільш динамічних на ринку банківських послуг у зв'язку з тим, що банки потребують прибуткових продуктів. Також кредитування населення є одним з каталізаторів сектора роздрібної торгівлі та ринку нерухомості. Практично всі вітчизняні банки мають власні програми кредитування фізичних осіб. Крім того, на ринку банківських послуг функціонують банки, основною спеціалізацією яких є обслуговування роздрібних клієнтів, для яких споживче кредитування є одним з основних, провідних напрямків діяльності.

Питання розвитку системи кредитування фізичних осіб зачіпають як проблеми загального стану грошово-кредитного механізму країни і банківської системи в цілому, так і механізму кредитування в окремому банку, зокрема. У той же час, роздрібне кредитування пов'язане, як правило, з підвищеними кредитними ризиками, що обумовлює актуальність проблем вдосконалення цього виду кредитування в банках. Все це і визначає актуальність даної теми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній та зарубіжній науковій літературі широко розглянуто теоретичні та прикладні аспекти кредитування фізичних осіб. Зазначеній проблемі присвячені дослідження В. Базилевича, В. Василенко, Д. Гринькова, А. Евтухи, В. Міщенко, А. Мороз, С. Науменкової, С. Щеглова та ін. [1,2,3]. Однак в умовах сучасного розвитку

вітчизняної практики банківського кредитування населення постає необхідність додаткових досліджень, спрямованих на вивчення нових аспектів у ринковій поведінці банківських установ.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Кредитування фізичних осіб набуває все більшого значення і стає невід'ємною і важливою складовою банківської діяльності. Існує багато причин недостатньо активного та ефективного процесу кредитування населення. До них відносяться: складність і різноманіття відносин роздрібного кредитування, їх тісний взаємозв'язок з різними факторами економічного, політичного і соціального характеру. Зазначені проблеми обумовлюють нагальність та практичну значущість подальших наукових досліджень питань банківського кредитування фізичних осіб. Діючий механізм роздрібного кредитування потребує вдосконалення з урахуванням досягнень економічної науки, реального стану і перспектив розвитку вітчизняного банківського сектору економіки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою написання статті є прикладний аспект визначення особливостей кредитування фізичних осіб на внутрішньому ринку та виявлення перспектив його розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кредитування фізичних осіб є однією з найбільш актуальних сфер діяльності будь-якої сучасної кредитної установи як одна з найбільш прибуткових видів діяльності. Однак процес поживлення процесу кредитування населення йде недостатньо активно. Останні роки можна назвати для банків невдалим періодом, який супроводжується скороченням дешевих джерел фінансування, зростанням простроченої заборгованості за кредитами не тільки фізичних, а й юридичних осіб, кризою банківської ліквідності. Наслідком таких подій стало об'єднання і поглинання ряду банків. Вітчизняні банки змушені приймати термінові антикризові заходи, спрямовані на скорочення простроченої заборгованості, а також переглядати свою кредитну політику в частині зниження ризикових операцій і розробляти більш жорсткі вимоги, що пред'являються до

позичальників. Сформована економічна ситуація мотивує банки більш уважно підходити до оцінки платоспроможності позичальника. Перевагу матимуть фізичні особи з позитивною історією кредитних відносин з тією чи іншою установою або зарплатні клієнти.

Сьогоднішнє зниження показників ринку кредитування було викликано цілим рядом факторів: скороченням якості кредитного портфеля і, отже - зростання кредитних ризиків через зниження доходів населення і збільшення рівня безробіття в країні; зменшенням величини довгострокового фінансування банків; падінням попиту на кредитні продукти, викликаного невпевненістю клієнтів в стабільному доході і, як результат, зниженням попиту на кредитні продукти банків.

Першим сегментом кредитування фізичних осіб, який постраждав від кризи стали іпотечні кредити та авто кредитування. Після скорочення та призупинення іпотечних і авто кредитних програм, банки зосередилися на нецільовому кредитуванні, яке має ряд переваг з точки зору банків в порівнянні з скороченими кредитними сегментами: простота процедури оформлення і більш висока відсоткова ставка. Тому найбільший сегмент кредитування фізичних осіб - нецільові кредити.

Сутність системи кредитування фізичних осіб представляє собою єдність кредитних програм та інституційних утворень, від діяльності яких залежать ефективність кредитних послуг та своєчасне корегування умов кредитування. Розвиток системи кредитування фізичних осіб пов'язано як з розвитком споживчого кредитування зокрема, так і з розвитком кредитування в цілому. На практичний розвиток та організацію сфери кредитування впливає цілий комплекс умов і факторів, які можна об'єднати в окремі групи – політичні, економічні та соціальні. Відносини, які безпосередньо виникають між кредитором і позичальником (фізичною особою) формуються під впливом факторів, що стимулюють або гальмують розвиток ринку кредитування населення. Можна виділити три основні групи факторів, що впливають на розвиток ринку кредитування фізичних осіб: стимулюючі, які гальмують і

регулюючі чинники. Сьогодні на розвиток кредитних операцій з фізичними особами впливає багато причин, що гальмують цей процес. Але основні з них, безумовно, пов'язані з економічною нестабільністю і недостатньо ефективним правовим регулюванням. Йдеться, перш за все, про недовіру населення до банківських установ; невелику кількість в країні представників середнього класу; неможливості підрахунку реальної платоспроможності клієнта, а також можливу наявність простроченої заборгованості. Нестабільність зовнішнього середовища певним чином відображається на банківській системі, що, в свою чергу, опосередковане впливає на кредитування фізичних осіб. Банки утримуються від надання позик неплатоспроможним позичальникам, що обумовлює виникнення фінансових труднощів у виробників, підприємців і населення. Такий стан справ можна пояснити переважно:

- недосконалою правовою політикою з боку Національного банку;
- банки не впевнені в ефективності кредитної діяльності;
- зниженням прибутковості кредитних операцій;
- наявністю проблеми розрахунку реальної ставки по кредитах для потенційних споживачів.

Актуальність проблеми пояснюється складністю визначення рівня інфляції, що впливає на заробітну плату. Кожен банк на свій розсуд визначає ризики і закладає їх у високі банківські відсотки, рівень яких не задовольняє потенційних позичальників. Для відродження процесу кредитування населення банки починають активно застосовувати плаваючу процентну ставку по кредитах. Використання таких ставок дозволяє банкам надавати кредити за нижчими відсоток-ним ставками і на більш тривалі терміни, ніж по кредитах з впровадженням фіксованої процентної ставки. Одним з найважливіших факторів, які перешкоджають розвитку системи кредитування фізичних осіб в Україні, є недосконалість правової бази кредитування населення. Однак активний розвиток системи кредитування, як в частині видів і форм кредитування, так і його обсягів, за останні роки, нарешті, призвело до прийняття нових законів, спрямованих на ефективну зміну існуючих норм.

Кредитування фізичних осіб – це ринковий сегмент, що динамічно розвивається, до якого на сучасному етапі розвитку банківської системи входить усе більше банків. ПАТ «Банк Форвард» займає провідні позиції на ринку кредитування населення, основні показники активних операцій якого представлені у таблиці 1.

Таблиця 1.

Структура та динаміка активів ПАТ «Банк Форвард» (розраховано автором за матеріалами [4, 5])

Показник	За станом на 01.01.2015 р.		За станом на 01.01.2016 р.		За станом на 01.01.2017 р.		За станом на 01.07.2017 р.	
	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %
Грошові кошти та їх еквіваленти	409,6	17,8	126,4	7,7	198,5	10,2	152,7	8,3
Кредити та заборгованість клієнтів (нетто)	1 664,6	72,2	962,0	58,3	1 179,7	60,9	1 163,9	63,3
Цінні папери	-	-	50,0	3,0	55,0	2,8	-	-
Основні засоби, нематеріальні активи та інвестиційна нерухомість	126,7	5,5	444,7	26,9	433,6	22,4	424,4	23,1
Всього активів	2 305,0	100,0	1 650,3	100,0	1 938,4	100,0	1 838,7	100,0

Банк має не диверсифіковану структуру активів, не вкладаючи кошти в цінні папери, не розміщує кошти у інші банки, тому - в значній мірі схильний до ризику. Але, сфера кредитування є пріоритетною для ПАТ «Банк Форвард», так як частка кредитного портфеля в балансі банку перевищила 63%, хоча зменшення частки кредитного портфеля є негативним явищем, так як банк може недотримувати процентні доходи. Особливо з приводу на те, що кредитне обслуговування клієнтів роздрібного сектору є основним напрямком діяльності банку.

В поточній ситуації банк проводив та планує відновлення помірною кредитування для забезпечення стабільної діяльності, концентрацію на

управлінні ризиками та якості активів. У 2017 році Банк продовжував здійснювати консервативну політику, утримуючись від ризикових кредитних проектів та зберігаючи значний запас ліквідних коштів на рахунках.

Для того, щоб зрозуміти, які фінансові ресурси банк використовує на цілі кредитування необхідно розглянути більш детально склад та структуру зобов'язань банку. Структура та динаміка зобов'язань ПАТ «Банк Форвард» представлена у таблиці 2.

Таблиця 2.

Структура та динаміка зобов'язань ПАТ «Банк Форвард» (розраховано автором за матеріалами [4,5])

Показник	За станом на 01.01.2015 р.		За станом на 01.01.2016 р.		За станом на 01.01.2017 р.		За станом на 01.07.2017 р.	
	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %
Кошти банків	651,9	32,4	513,8	39,2	473,0	29,7	331,7	21,5
Кошти клієнтів, у т.ч.	1 023,9	50,9	768,5	58,7	1 072,3	67,4	1 157,9	75,1
-фізичних осіб	916,9	45,6	731,6	55,9	1 033,7	64,9	1 119,2	72,6
-юридичних осіб	107,0	5,3	36,9	2,8	38,6	2,4	38,8	2,5
Боргові цінні папери	0,13	x	-	-	-	-	-	-
Субодіновані позики	296,7	14,8	-	-	-	-	-	-
Всього зобов'язань	2 010,5	100,0	1 309,9	100,0	1 591,7	100,0	1 540,8	100,0

Банк має не диверсифіковану структуру пасивів, використовує переважно кошти населення та міжбанковські депозити і кредити як основне джерело кредитних операцій, які у сукупності складають 94,1% загальних зобов'язань станом на 01.07.2017 року. При цьому із загальної величини депозитного портфелю фізичних осіб тільки 8,4% складають депозити на вимогу, 91,6% - це строкові депозити населення. Така ситуація свідчить про те, що банк має довіру населення та підтверджує ефективне управління щодо залучення коштів даної категорії клієнтів, використовуючи такий важливий важіль залучення клієнтів як високий рівень процентної ставки по строковим депозитам.

Наявність таких ресурсів дозволяє банку здійснювати ефективне роздрібне кредитування.

Розглянемо склад, структуру та динаміку кредитного портфеля ПАТ «Банк Форвард» у розрізі клієнтів та за видами валюти (таблиця 3.).

Таблиця 3.

Структура та динаміка кредитного портфелю ПАТ «Банк Форвард» у розрізі клієнтів (розраховано автором за матеріалами [4, 5])

Показник	За станом на 01.01.2015 р.		За станом на 01.01.2016 р.		За станом на 01.01.2017 р.		За станом на 01.07.2017 р.	
	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %
Кредити юридичним особам, в т.ч.:	386,1	23,2	10,1	1,0	-	-	-	-
в національній валюті	386,1	23,2	10,1	1,0	-	-	--	-
в інозем. валюті	-	-	-	-	-	-	-	-
Кредити фізичним особам, в т.ч.:	1 278,5	76,8	951,9	99,0	1 179,9	100,0	1 163,9	100,0
в національній валюті	1 278,5	76,8	951,9	99,0	1 179,9	100,0	1 163,9	100,0
в інозем. валюті	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього кредитів (нетто)	1 664,6	100,0	962,0	100,0	1 179,7	100,0	1 163,9	100,0

Як видно з даних таблиці обсяг кредитів, наданих юридичним особам поступово зменшується протягом досліджуваного періоду і на початок 2017 року був відсутній. ПАТ «Банк Форвард» переорієнтував фінансові ресурси на роздрібний сектор.

Кредитна заборгованість фізичних осіб мала негативну тенденцію, особливо у період 2014 – 2015 років, коли загальні обсяги кредитування населення скоротилися на 67,6%. Але протягом 2016 року ситуація стабілізувалася і кредити населенню зросли до 1,16 млрд.грн., при цьому поки ще не досягнув рівня початку 2015 року. Серед кредитів фізичним та юридичним особам впродовж досліджуваного періоду були відсутні кредити, що надані в іноземній валюті.

Можна відмітити, що у ПАТ «Банк Форвард» відсутня клієнтська диверсифікація кредитного портфеля. Проаналізуємо продуктову та галузеву структуру кредитного портфелю ПАТ «Банк Форвард» (таблиця 4.).

Таблиця 4.

Структура та динаміка кредитного портфелю ПАТ «Банк Форвард» у розрізі категорій продукції (для роздрібних клієнтів) та галузях економіки (для комерційних клієнтів) (розраховано автором за матеріалами [4])

Показник	За станом на 01.01.2015 р.		За станом на 01.01.2016 р.		За станом на 01.01.2017 р.		За станом на 01.07.2017 р.	
	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %
Кредити юридич. особам:	393,8	18,8	15,4	1,1	5,3	0,4	5,3	0,4
-надання фін.послуг	374,7	17,9	-	-	-	-	-	-
-комерційне кредитування	19,1	0,9	15,4	1,1	5,3	0,4	5,3	0,4
Кредити фізич. особам:	1 696,6	81,1	1 440,1	98,9	1 490,0	99,6	1 436,8	99,6
-споживчі кредити;	1 685,6	80,6	1 434,9	98,6	1 487,1	99,4	1 434,2	99,5
-автокредитування	11,0	0,5	5,2	0,4	2,9	0,2	2,6	0,1
Кредити (брутто)	2 090,4	100,0	1 455,5	100,0	1 495,3	100,0	1 442,1	100,0
Сума резерву	500,3	23,9	493,5	33,9	315,6	21,1	278,1	19,3
Усього кредитів клієнтів (нетто)	1 590,1	76,1	962,0	66,1	1 179,7	78,9	1 163,9	80,7

Обсяг валового кредитного портфеля скоротився переважно за рахунок скорочення кредитування юридичних осіб переважно у сфері комерційного кредитування (торгівлі). Підприємства сфери надання фінансових послуг були присутні у кредитному портфелі банку тільки станом на 01.01.2015 року. Скорочення кредитів фізичним особам спостерігалось впродовж аналізованого періоду переважно за рахунок зменшення споживчих кредитів на поточні потреби фізичних осіб.

У структурі кредитного портфелю ПАТ «Банк Форвард» найбільшу питому вагу мають споживчі кредити населення, які займають 99,5%

кредитного портфелю банку. Їх питома вага має постійну тенденцію до зростання. На основі даної таблиці можна зробити висновок, що пріоритетними напрямками розвитку кредитних продуктів та програм для роздрібного бізнесу в 2017 році залишались споживчі кредити фізичним особам.

Строкова структура та динаміка кредитного портфелю банку за строками представлена у таблиці 5. Протягом досліджуваного періоду спостерігалася стійка тенденція до скорочення обсягів довгострокового кредитування. Банк віддає перевагу короткостроковому кредитуванню клієнтів (89,5 % від загального об'єму наданих кредитів на 01.07.2017 р.). Частка довгострокових кредитів складає лише 10,5% загального кредитного портфелю.

Таблиця 5.

Структура та динаміка кредитного портфелю ПАТ «Банк Форвард» за строками
(розраховано автором за матеріалами [4])

Показник	За станом на 01.01.2015 р.		За станом на 01.01.2016 р.		За станом на 01.01.2017 р.		За станом на 01.07.2017 р.	
	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %
До одного року	792,9	49,9	910,6	94,7	1 088,4	92,3	1 041,6	89,5
Понад одного року	797,1	50,1	51,4	5,3	91,3	7,7	122,3	10,5
Усього кредитів клієнтів (нетто)	1 590,0	100,0	962,0	100,0	1 179,7	100,0	1 163,9	100,0

Якість кредитного портфеля – один із найважливіших індикаторів стану банку. За умови неповернення кредитів позичальниками, внаслідок непередбачуваних обставин, якість кредитного портфеля банку погіршується і ряд кредитів переходить у стан проблемних. Проаналізуємо якість кредитного портфеля ПАТ «Банк Форвард» за видами кредитів на основі даних по формуванню резервів під знецінення кредитів (таблиця 6.). Аналізуючи кредитний портфель-брутто та резерви під знецінення кредитів, можна зробити такі висновки: темп скорочення кредитного портфелю (-57,1%) перевищує темп зменшення резервів під знецінення кредитного портфеля (-15,8%), що свідчить про погіршення якості кредитного портфеля в цілому за період.

Таблиця 6.

Динаміка основних показників кредитної діяльності ПАТ «Банк Форвард»
(розраховано автором за матеріалами [4,5])

Показники	Станом на 01.01.2015	Станом на 01.01.2016	Станом на 01.01.2017	Станом на 01.07.2017
1.Кредити та заборгованість клієнтів (брутто), тис.грн., у т.ч.:	2 090 378	1 455 510	1 495 303	1 442 087
1.1. юридичних осіб, тис.грн.:	393 790	15 381	5 262	5 262
-в % до кредитної заборгованості,%	18,8	1,1	0,4	0,4
1.2. фізичних осіб, тис.грн.:	1 696 588	1 440 129	1 490 041	1 436 825
-в % до кредитної заборгованості,%	81,2	98,9	99,6	99,6
2.Сума резерва під знецінення кредитів, тис.грн., у т.ч.:	500 328	493 477	315 634	278 128
2.1 . юридичних осіб, тис.грн.:	35 564	5 262	5 262	5 262
-в % до кредитної заборгованості,%	9,0	34,2	100,0	100,0
2.2. фізичних осіб, тис.грн.:	464 764	488 215	310 372	272 866
-в % до кредитної заборгованості,%	27,4	33,9	20,8	19,0

Проаналізуємо динаміку та структуру кредитного портфеля ПАТ «Банк Форвард» за ступенем ризику (таблиця 7.).

Таблиця 7.

Структура кредитного портфеля ПАТ «Банк Форвард» за ступенем ризику
(розраховано автором за матеріалами [4,5])

Категорія якості	На 01.01.2015 р.		На 01.01.2016 р.		На 01.01.2017 р.	
	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %	Сума, млн.грн.	питома вага, %
1 категорія (кредитний ризик мінімальний)	Дані відсутні	x	897,8	61,7	1 039,7	69,6
2 категорія (кредитний ризик помірний)	Дані відсутні	x	80,9	5,6	199,2	13,3
3 категорія (кредитний ризик значний)	Дані відсутні	x	39,0	2,7	24,2	1,6
4 категорія (великий ризик)	Дані відсутні	x	28,9	2,0	24,6	1,6
5 категорія (реалізований кредитний ризик)	Дані відсутні	x	408,9	28,1	207,6	13,9
Усього кредитів (брутто), у т.ч.	2 090,4	100,0	1 455,5	100,0	1 495,3	100,0
негативно класифіковані	347,0	16,6	437,8	30,1	232,2	15,5

З даних таблиці видно що, кредитний портфель банку протягом досліджуваного періоду (2016 року) збільшився за рахунок кредитних операцій,

класифікованих як «1 категорія» з мінімальним кредитним ризиком та «2 категорії». У структурі кредитного портфеля переважають операції класифіковані як «1 категорія» (69,6%) та «2 категорії» (13,3 %), які разом складають 82,3% від загального обсягу портфеля. За досліджуваний період їх частка зросла на 15,6%. У той же час значно зменшилася питома вага кредитів «5 категорії», частка яких скоротилася на 14,2%. Також спостерігається значне зменшення частки кредитних операцій, класифікованих як «негативно класифіковані» на 14,6%.

Можна зробити висновок, що банк проводив виважену кредитну політику, проводячи кредитні операції, які класифікуються як операції з мінімальним та помірним ризиком та продовжував працювати з негативно класифікованою заборгованістю різноманітними шляхами. Коефіцієнтний аналіз якості кредитного портфеля банку представлена у таблиці 8.

Таблиця 8.

Динаміка показників якості кредитного портфеля ПАТ «Банк Форвард»
(розраховано автором за матеріалами [4,5])

Показники	За станом на 01.01.2014 р.	За станом на 01.01.2015 р.	За станом на 01.01.2016 р.	За станом на 01.01.2017 р.	За станом на 01.07.2017 р.
Коефіцієнт покриття класифікованих позик, коеф.	98,5	1,71	1,45	91,1	93,0
Коефіцієнт питомої негативно класифікованих позик, %	11,8	16,6	30,1	15,5	x
Коефіцієнт забезпечення позик, %	1,8	19,4	1,4	0,5	x
Коефіцієнт покриття позик сумою створеного резерву, %	9,8	23,9	33,9	21,1	14,3
Коефіцієнт покриття позик власним капіталом, %	10,0	14,2	23,4	23,2	20,7

З даних таблиці видно, що протягом 2015 та 2017 років коефіцієнт покриття класифікованих позик власним капіталом менше 1,0, що свідчить про те, що власний капітал банку повністю покриває суму резерву під знецінення

кредитів. Несприятлива ситуація спостерігалася у 2015 році, коли коефіцієнт покриття був більше 1 та дорівнював 1,71, тобто резерви під зменшення корисності кредитів поглинали усю суму власного капіталу банку. З початку 2016 року ситуація поліпшується, що свідчить про збільшення захищеності кредитного портфеля та зменшення ймовірності збитків.

Коефіцієнт питомої ваги негативно класифікованих позик збільшився на 3,7% за два роки, що є негативним явищем, оскільки це є наслідком погіршення якості кредитного портфеля (найбільший ріст показника спостерігався у 2015 р. – 30,1%). Коефіцієнт забезпечення позик протягом всього періоду залишався на низькому рівні, що пов'язане зі специфікою діяльності банку по організації без залогового кредитування фізичних осіб. Зростання показника за станом на 01.01.2017 року пов'язане з збільшенням на цю дату кредитної заборгованості юридичних осіб, яка була забезпечена за рахунок застави.

Коефіцієнт захищеності позик сумою створеного резерву зріс у цілому за період на 4,5%, що є наслідком збільшення резервів, їх переформування, а також погіршенням якості кредитного портфеля банку. Але з початку 2016 року спостерігається тенденція до підвищення якості портфелю кредитів банку. Коефіцієнт покриття позик власним капіталом за період має загальну тенденцію до збільшення – на 10,7%. Він показує, яка частина кредитного портфеля фінансується за рахунок власного капіталу. Зростання даного коефіцієнта свідчить про посилення захищеності кредитів власним капіталом, що є позитивним моментом у діяльності банку, але за останніх півроку коефіцієнт скоротився за рахунок збитків банку.

Незважаючи на складні наслідки фінансово-економічної кризи, ПАТ «Банк Форвард» продовжував здійснювати фінансування поточних потреб населення з використанням власної ресурсної бази Банку у вигляді депозитів фізичних осіб. Основним завданням кредитної політики ПАТ «Банк Форвард» на протязі останніх років було не нарощення кредитного портфеля, а збереження його якості та утримання існуючих клієнтів. Стабілізація ситуації значною мірою була досягнута завдяки більш консервативній кредитній

стратегії банку в умовах жорстких регулятивних вимог з боку НБУ, підвищеної схильності до мінімізації ризиків, орієнтації на підвищення якості кредитного портфелю замість розширення кредитування, орієнтація на погашення власних боргів.

Висновки з цього дослідження. При здійсненні кредитування фізичних осіб ПАТ «Банк Форвард» стикається з досить великою кількістю проблем. Основними з них є: обмежена кількість кредитних продуктів, які пропонуються населенню; низька інформованість населення про можливості та умови надання кредитів; високий ризик неповернення кредиту окремими категоріями населення; інформаційна закритість системи нарахування платежів за користування кредитом. Можливими варіантами вирішення цих проблем, на нашу думку, можуть бути: створення єдиного кредитного бюро з іншими банками, використання інформації Кредитного бюро, аналіз інформації по непогашених кредитах, створення соціального і психологічного портрета потенційного неплатника; комплексне проведення рекламної компанії в засобах масової інформації, розповсюдження інформаційних листків в підприємствах торгівлі і поштою; створення і публікація бюлетеня, в якому б детально і доступно описувалася діюча система кредитування в банку.

В результаті проведеного аналізу діяльності банку виявлені позитивні сторони системи кредитування фізичних осіб: різноманітний вибір кредитних програм за рівнем процентних ставок і способів погашення кредиту; можливість дострокового погашення без стягнення комісій у багатьох кредитних програмах; здійснення постійного розширення лінійки кредитних продуктів; преференції у вигляді зниження ставки для осіб, які мають зарплатні картки і для співробітників компаній-партнерів Банку. Але існують і недоліки в системі кредитування фізичних осіб в банку: критерії до пакету документів, необхідних для оформлення кредитної заявки; недостатньо чітко відображення умов кредитування фізичних осіб в договорах кредитування; недостатній рівень забезпечення кредитів фізичних осіб; наявність простроченої заборгованості.

Для усунення недоліків в системі кредитування фізичних осіб пропонуються заходи щодо вдосконалення кредитування: співпраця з колекторськими агентствами задля стягнення простроченої заборгованості; скасування штрафів для позичальників з позитивною кредитною історією; чітке відображення умов, на яких здійснюється видача кредитів, в договорах кредитування; посилення критеріїв до пакету документів, необхідних для оформлення кредитної заявки; впровадження нових цільових кредитних продуктів в сегменті споживчих кредитів і одночасна розробка нових депозитних продуктів, здатних забезпечити необхідний приріст ресурсної бази для розміщення в новий кредитний продукт; більш розширена сегментація клієнтів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондаренко Н.В. Сучасний стан кредитування комерційними банками фізичних осіб в Україні [Текст] // Збірник наукових праць УНУСВ. – 2014. – Вип.85. – С. 242-248.
2. Брітченко І.Г. Особливості використання скорингових систем у банківському кредитуванні фізичних осіб [Електронний ресурс] / І. Г. Брітченко, О. М. Момот // Фінанси, облік і аудит. - 2011. - Вип. 17. - С. 31-37.
3. Васюренко О. Ефективність кредитування фізичних та юридичних осіб банками України: методологія аналізу стохастичних границь [Електронний ресурс] / О. Васюренко, В. Ляшенко, В. Подчесова // Вісник Національного банку України. - 2014. - № 1. - С. 5-11.
4. Тарасевич Н.В. Проблеми та напрямки розвитку ринку кредитування фізичних осіб / Н.В.Тарасевич// Аграрний вісник Причорномор'я. Економічні науки. Збірник наукових праць.-2009.-№49. – С.177-182.
5. Звітність (річна фінансова) ПАТ «Банк Форвард» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.forward-bank.com/ru>.
6. Офіційний сайт Національного банку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.